

"רמזור" ליישום מתווה מועצת השלום לרצועת עזה – מדיניות מומלצת לישראל

תמיר הימן | 24 בספטמבר 2026

עיקרי הדברים

- ללא מתווה מדיני משלים להישג הצבאי ברצועת עזה, ישראל שוחקת את הניצחון הצבאי שהושג במהלך המלחמה. המבוי הסתום - הנובע מכך שיישום מתווה מועצת השלום מעוכב ומהלך צבאי לכיבוש כלל הרצועה לא עומד כרגע על הפרק - מייצר אמנם תחושת ביטחון בטווח הקצר, אך הוא נושא את זרע הפורענות לעתיד. זאת בעיקר בשל העובדה שחמאס שולט באוכלוסיית עזה, מתחזק, ולנוכח ניסיון העבר - אסור לישראל להסתגל למצב זה.

- במסמך מדיניות זה מוצע מתווה מדיני משלים, אפשרי ליישום באופן דיפרנציאלי - "רמזור". מדובר בהתאמה של תוכנית מועצת השלום לעתיד רצועת עזה, באופן שלא יסכן את ביטחונה של ישראל. הרעיון המנחה הוא הבחנה בין שלושה מרחבים גיאוגרפים ברצועה, הקיימים כיום בפועל - אדום, ירוק וכתום. בכל מרחב יתקיים יישום שונה של הפתרון:

אדום - העברת הסמכות האזרחיות מחמאס לממשל עזה האדמיניסטרטיבי (הטכנוקרטי).

כתום - שיקום ממוקד באותם תאי שטח נקיים מחמאס ונשלטים על ידי כוח הייצוב הבינלאומי והממשל הטכנוקרטי.

ירוק - מרחב אבטחה נשלט על ידי ישראל, שכל נסיגה הדרגתית ממנו תותנה בפירוק הדרגתי של חמאס מנשקו.

- מצב הסיום הוא נסיגה ישראלית כמעט מלאה משטח הרצועה, בכפוף למילוי התנאי לפירוק מלא של חמאס מנשק ופירוז מאומת על ידי סמכות בינלאומית עצמאית, שתהיה מקובלת על ישראל ועל חמאס. היישום יהיה לכן שלבי, מדורג ומותאם גיאוגרפית לשלושת המרחבים. גישה מדורגת זו עדיפה על שלילה גורפת של יוזמות מועצת השלום (תוכנית 15 הנקודות) והיא אחראית יותר מאשר קבלה גורפת של פתרון אידאליסטי, אך לא ריאלי, וניסיון ליישמו.

רקע כללי וההקשר

רקע: "עמימות בונה" כשיטת עבודה אמריקאית

ממשלת ישראל הסכימה לפריסת הכוח הבינלאומי ברצועת עזה - International Stabilization Force (ISF). מדובר בתחילת יישומה של תוכנית 20 הנקודות של "מועצת השלום". לו ייפרס, אזי ייחל מימוש מעשי של חזון אמריקאי רחב הרבה יותר מאשר פתרון מקומי לרצועה בלבד: ארצות הברית פועלת בנמרצות ליישום החזון גם בסוריה ובלבנון. בניגוד לטענה הרווחת, שלפיה לנשיא

טראמפ אין אסטרטגיה סדורה לגבי המזרח התיכון, בהתנהלות האמריקאית באזור ניכרים קווים מנחים ברורים למדי, שאמנם שלובים בהם שיקולים תועלתניים הקשורים באינטרסים כלכליים-עסקיים, אך הם מעידים על רעיון מארגן.

אמצעי עיקרי ליישום החזון הוא "עמימות בונה": כלומר, בעת החתימה על הסכמים (מול איראן, מול חמאס או מול לבנון), חלק ניכר מהפרטים אינו מסוכם בכוונת מכוון, ובה בעת לא ניתן להם פומבי. כך נוצרות דרגות חופש ביחס ליישום. אבל ביתרון גמישות זה כרוך מחיר: העמימות מקשה על הבנת המצב בזמן אמת, כל צד יכול לפרש את סעיפי ההסכם באופן הנוח לו וכך גם אפשר שיתפתחו מקרי אי-הבנה שאף יגיעו לידי אלימות וההסכם יאבד תוקף (ע"ע הסכם ההבנות עם איראן, יוני 2026). וכך, עמימות זו משבשת את תפיסת המציאות ומעלה סיכון לאי-זיהוי סיכונים ולהחמצת הזדמנויות.

מדיניות זו משפיעה במישורין על ישראל, אשר הסכימה בפועל למעין "מיקור חוץ אמריקאי" של מדיניות הביטחון הלאומי. ישראל אמנם מעורבת בחלק מהתהליכים, ובוודאי בערוצים ישירים מול הנשיא, אך ההחלטות המעצבות את עתיד יחסיה עם האזור מתקבלות במידה רבה בווישינגטון. לפיכך נדרש להכיר בכך שמדיניות ישראל היא למעשה המדיניות של ארצות הברית, הגם שעדיין יש לישראל יכולת להשפיע עליה. מסמך זה מפרט הצעה ליישום המדיניות האמריקאית ברצועת עזה באופן שיאפשר גם מימוש רלוונטי ללבנון ולסוריה בעתיד.

ההקשר: תוכנית 20 הנקודות היא יישום של רעיון ישראלי באכיפה חיצונית

תוכנית 20 הנקודות הוצגה ב-29 בספטמבר 2025 (ב-17 בנובמבר 2026 התקבלה על ידי מועצת הביטחון החלטה 2803, המאמצת את תוכנית 20 הנקודות). להבדיל מהתפיסה הרווחת בציבוריות הישראלית, אין מדובר בכפייה של רעיון אמריקאי. להיפך, מדובר למעשה ביישום של מתווה ישראלי ל"יום שאחרי" ברצועת עזה.

נסביר: המתווה האסטרטגי הכולל לעזה הוצג לקבינט ניהול המלחמה ערב תחילת התמרון הקרקעי ברצועה (26 באוקטובר 2023). קבינט זה אימץ את המתווה, שהוצג על ידי משרד הביטחון.¹ המתווה מפרט את הרעיון הבא: לאחר הכרעת חמאס (על פי התכנון - שלושה חודשים לפירוק גדודים, השמדת תת-הקרקע, וחסול המפקדים) יחל "שלב ג'", שבו תועבר השליטה האזרחית בעזה באופן מדורג לממשל טכנוקרטי, שאינו קשור לחמאס או לרשות הפלסטינית. בעת קבלת המתווה על ידי קבינט ניהול המלחמה סוכם כי לפני מימוש "שלב ג'" יתקיים דיון קבינט מורחב לאישור השלבים הבאים של היישום. הדיון לא התקיים בשנתיים הראשונות של המלחמה. דחינות זו הייתה הבסיס לביקורת נוקבת על כך שממשלת ישראל אינה מציבה מסגרת מדינית משלימה למעשה הצבאי. בסופו של דבר, מתווה זה נכפה על ממשלת ישראל במסגרת תוכנית 20 הנקודות.

תוכנית זו, שבמסגרת יישומה ההתחלתי שוחררו מידי חמאס החטופים הישראליים החיים, כוללת הקמת מועצת הניהול הבינלאומית לעזה ("מועצת השלום", BoP), שאמורה להנחות את הממשל הטכנוקרטי שיחליף את חמאס בשלטון - National Committee for the Administration of Gaza (NCAG) - ולפקח עליו. ממשל זה ייעזר בכוח ביטחוני בינלאומי לשמירת חוק וסדר ולפיקוח על פירוז הרצועה - (ISF).

אכיפת תוכנית 20 הנקודות על ידי ארצות הברית בסתיו 2025 הונעה במשולב על ידי שלוש התפתחויות: (1) תוכנית ישראלית לכיבוש העיר עזה והחרבתה כליל (מרכבות גדעון ג') דחפה את חמאס להתפשרות; (2) לחץ משפחות החטופים שבידי חמאס על הנשיא טראמפ להגביר את מחויבותו לאתר ולממש פתרון לסוגייה; (3) תקיפה ישראלית בדוחא, קטר, שערערה את תחושת הביטחון של מדינות המפרץ הובילה להפעלת לחץ נוסף על הנשיא טראמפ. במסגרת התוכנית

הסכימה ישראל להפסקת אש ולנסיגה הדרגתית מהרצועה בתנאי פירוז, ולאפשר שיקום באזורים שכבר "נוקו מחמאס" גם בלי שיתוף פעולה מצידו (סעיף 17). הסעיף הרגיש ביותר מבחינה פוליטית הוא הסכמת ישראל לתהליך מדיני עתידי, שיוביל להקמת מדינה פלסטינית (סעיף 19). תהליך מדיני ראשוני זה מהווה תנאי מפתח להרחבת 'הסכמי אברהם'.

ממשלת ישראל הסכימה למתווה מדיני זה, כנראה בהנחה שחמאס לא יעמוד בהתחייבויותיו ושהתוכנית לא תצא לפועל מעבר לשלב הראשון (שחרור החטופים), כשכישלון יתר השלבים ייוחס לחמאס באופן שיאפשר לישראל לחדש את הלחימה ברצועה, ובגיבוי אמריקאי.

ואכן, עם תחילת מבצע "שאגת הארי" נגד איראן, בשלהי פברואר 2026, חמאס התנער מהמחויבות להעביר לממשל הטכנוקרטי (NCAG) את הנשק הכבד שברשותו וכן את המנהרות ואתרי ייצור האמל"ח. בתגובה המשיך צה"ל לכבוש חלקים נוספים מהרצועה (מ-53% במועד קבלת תוכנית 20 הנקודות לכמעט 65% כיום), והגביר את קצב סיכול מנהיגי חמאס ומחבלים שנטלו חלק בטבח ה-7 באוקטובר. חמאס מצדו נמנע מירי לעבר ישראל ומשקיע בבניין כוח פנימי ובהידוק אחיזתו האזרחית ברצועה באמצעות מיסוי סחורות ואכיפת חוק וסדר.

ההקשר הנוכחי, תוכנית 15 הנקודות: הזדמנות עם שלוש חולשות מבניות

תוכנית 15 הנקודות היא הסכם בין מועצת השלום לחמאס, שנועד לשכנע את הארגון להסכים לכניסתה של ממשלת הטכנוקרטים לרצועה ולחזור לנתיב ההסכמי. ישראל אינה צד להסכם זה, למעט ההסמכה הנדרשת לכניסת כוח צבאי זר לשטח מדינת ישראל (החלטה שאושרה על ידי הקבינט המדיני ביטחוני). אך שהתוכנית אינה סותרת פורמלית את תוכנית 20 הנקודות, ניסוחה בעייתי מנקודת מבט ישראלית: הטון כלפי חמאס מתחנף עד מתרפס, דגש רב מיוחס לביטחון פעילי חמאס בשלב הביניים, וקיימת סימטריה מובנית בין חמאס לישראל בהנחות היסוד לגבי חוסר אמון הדדי. מעבר לכך, מזהות שלוש בעיות מעשיות שמחייבות מענה ישראלי אקטיבי:

מנגנון האימות: קטר וטורקיה הן חלק ממנגנון האמור לדווח על פירוק נשק חמאס. דיווח שיעבירו לגבי פירוק הנשק יחייב את ישראל לצעד מקביל של נסיגה. חשש מרכזי הוא, ששתי המדינות מעוניינות למעשה בשימור מעמדו של חמאס ברצועה, ולא בפירוקו.

הפקדת הנשק: נשק חמאס אמור להיות מופקד בידי רשות ביטחונית פלסטינית, שהרכבה וסמכותה אינם מוגדרים. כלל לא ברור מה נכלל במסגרת מה שמכונה "הנשק ההגנתי" או "הנשק ההתקפי" של חמאס. וההיתר להחזיק נשק ההגנתי עלול להיות מדרון חלקלק לצבירת נשקים כבדים. כמו כן, חוסר הדיוק בהגדרת לוחות הזמנים והכמויות עלול לגרום אי-יכולת בקרה ופיקוח על הפקדת הנשק.

זהות כוח הביטחון הפנימי: לא הוגדר במדויק מיהו הכוח הפלסטיני שיחזיק בסמכות לשמירת חוק וסדר ברצועה. ההסכמה העקרונית לשלב אנשי חמאס בכוח זה (בכפוף לאישור ביטחוני ולמסירת נשק) עלולה ליצור בפועל ממשל טכנוקרטי, שכוח הביטחון הפנימי שלו מאוּש על ידי חמאס. כוח הביטחון האלטרנטיבי הוא "שוטרים פלסטינים" מקומיים, שעברו אשור ביטחוני ואימון ייעודי בפיקוח אמריקאי במצרים. אבל, כניסתם לרצועה של אנשי ביטחון פלסטינים אלה מתעכבת משום שמצרים אינה מסכימה לאמן כוח פלסטיני בשטחה בלי לקבל מראש התחייבות של ממשלת ישראל להחזרתם לעזה ופריסתם שם.

המדיניות המוצעת

ההזדמנות: אדום, כתום, ירוק - מפת השטח הנוכחית ברצועת עזה

נכון לכתיבת מסמך זה, שטח הרצועה מחולק בפועל לשלושה מרחבים שונים באופיים ובמידת השליטה בהם. חלוקה זו היא נקודת המוצא לרעיון ה"רמזור":

השטח האדום - כ-38% משטח הרצועה, מרחב המחיה של כ-1.8 מיליון תושבי עזה, הנתון לשליטת חמאס.

השטח הירוק - כ-53% משטח הרצועה, מגבול הרצועה ועד הקו הצהוב שסימן את היקף השליטה הישראלית ביום קבלת תוכנית 20 הנקודות, ונשלט על ידי צה"ל.

השטח הכתום - כ-12% משטח הרצועה, שטח שנתפס בידי צה"ל מעבר לקו הצהוב מאז הפסקת האש ועד היום.

חלוקה זו של השליטה הפיזית הקיימת כיום ברצועה - שהתעצבה אט אט בשטח, לא כתוצאה של מדיניות מכוונת מלמעלה ומיועדת לייצר הזדמנות - ניתנת לתרגום ליצירת מערכת שיקום ופירוז, באופן שיבטיח כי האזור לא יהווה איום על ישראל, חמאס יפורז מנשקו ויתחיל תהליך שבסופו תועבר הרצועה לידי רשות פלסטינית משופרת (לאחר שתעבור רפורמות נדרשות). מימוש יעד זה יאפשר חופש פעולה של צה"ל לסכל איומים, לצד תחילת יישומו של חזון מדיני. אימוץ המתווה יאפשר להרחיב את 'הסכמי אברהם' ויצמצם את הביקורת הבינלאומית על ישראל ואת הבידוד הבינלאומי המתהדק סביבה.

פירוט המתווה המוצע – המלצות מעשיות למדיניות

1. מתווה "רמזור" - יישום דיפרנציאלי לפי שלושה מרחבים

בשטח האדום - ישלוט הממשל הטכנוקרטי לעזה (NCAG), חמאס יעביר לו את סמכויות השלטון האזרחיות, בעודו מחזיק זמנית בנשק קל בלבד לצורכי הגנה עצמית. ממשלת ישראל מצידה תתחייב בפני מצרים להסכים לחזרתו לשטח הרצועה של כוח שיטור פלסטיני שהתאמן שם. (לאחר מיון ואישור ביטחוני).ⁱⁱ בהתאם לקצב ויעילות פריסת כוח השיטור הפלסטיני ייקבע לוח זמנים מחייב למסירת הנשק הקל שנותר בידי חמאס. חשוב להגדיר בפרטי פרטים מה ייכלל ברשימת הנשק קל.

עוד טרם הפקדת הנשק הקל, עם כניסת הממשל הטכנוקרטי לעזה, יש להתחיל בהפקדת הנשק הכבד (רקטות מטענים ומטולי נ"ט). כלומר, יש לגשת מיידית לפירוק כל המנהרות ולהעביר את הנשק הכבד (נ"ט, מרגמות, רקטות, מקלעים. הפקדת הנשק הקל היא תנאי לכל נסיגה ישראלית מהשטח הירוק (יפורט בהמשך)). כלל הנשק שיאסף מחמאס יועבר למשמר אצל כוח הייצוב הבינלאומי – ISF (במרחב השטח הכתום, יפורט בהמשך), הנשק יעוקר או יושמד. חלופה אפשרית נוספת היא הפקדת נשק חמאס במצרים, בידי המודיעין הכללי המצרי. הפירוק יאומת אך ורק על ידי מנגנון בינלאומי, שיכלול מעבר לטורקיה וקטר גם את ארצות הברית ומדינות נוספות שאמינותן גבוהה בעיני ישראל.

למנגנון זה – ועדת האימות הבינלאומית (International Verification Committee – IVC) – צריכות להינתן סמכויות ביקורות פתע, גישה לכל אתר חשוד, בדיקות הנדסיות וטכנולוגיות, קבלת מידע מודיעיני ממקורות חיצוניים ופתיחה מחדש של שלב שכבר אושר, אם יתקבל מידע חדש. כך יינתן מענה ישיר לבעיית מנגנון האימות ולאגרג המרכזי הכרוך בפירוק חמאס מנשקו. כל דיווח על אודות פירוק ילווה אימות של גורם שישאל סומכת עליו, לא של קטר וטורקיה בלבד.

בשטח הכתום - תבוצע נסיגה ישראלית מדורגת בחזרה לקו הצהוב המקורי, כאשר בכל שטח שממנו תיסוג ישראל יתפרס כוח הייצוב הבינלאומי ויחל שיקום אזרחי (פרויקטים למגורים לתושבים שעברו בדיקה ביטחונית). שטח זה יהיה מפתח לבנייתה של רצועת עזה חדשה, שאינה מהווה איום על ישראל. ככל שהשיקום בשטח זה יתקדם, כך יתרחב בהדרגה השטח הכתום כשכבת חיץ מפוקחת בין השטח אדום לזה הירוק.

מומלץ שהרחבת השטח הכתום תתבסס על מודל פונקציונלי ולא על חלוקה גיאוגרפית קבועה בין פלח המיועד לפירוז לפלח המיועד לשיקום: לדוגמא: תמורת פירוק כמות מוגדרת מראש של נשק חמאס, ישוקם החלק היחסי המקביל בשטח הכתום. למשל הפקדת 5,000 כלי נשק ישחררו 30% מהשטח המיועד לשיקום באזור הכתום. כלומר, הפירוז תמורת שיקום ייקבע לפי כתב כמויות של הנשק שממנו מתפרק חמאס, ולא על פי גבולות גיאוגרפיים. בהתאם, השטח הכתום הוא אזור דינמי ההולך ומתרחב לפי פוטנציאל השיקום. כך למשל, נכון להיום ניתן לייצר במרחב רפיח שטח כתום רחב דיו לתחילת שיקום (ראו מפה, ובכפוף לתנאי הפירוז כאמור); במרחבים אחרים, בטרם תחילת שיקום, יורחב השטח הכתום – בין שבאמצעות דחיקה נוספת של הקו על ידי כוחות צה"ל, ובין שבאמצעות העברת שטח מהאזור הירוק לאזור הכתום, ולעיתים גם וגם.

חשוב להדגיש - השטח הכתום הוא גרעין השיקום של "עזה החדשה", שתיבנה בשליטת כוח הייצוב, ולא בשליטת חמאס. מעבר תושבים משטח אדום לשטח כתום יתאפשר, אך הוא יהיה מפוקח ומבוקר. כלומר, עד פירוז מוחלט של עזה, הכניסה והיציאה מהשטח הכתום יהיו בפיקוח כוח הייצוב הבינלאומי (בידוק במחסומים). בטווח הרחוק, לאחר שכוח השיטור

הפלסטיני שיעבור אישור ביטחוני מלא יופעל במרחב האדום, יתבסס ויתחזק, ניתן יהיה להרחיב את פריסתו גם לשטח הכתום.

השטח הירוק - יוותר בשליטת צה"ל כקלף מיקוח וערובה עיקרית למימוש התהליך, לשביעות רצון של ישראל ו"מועצת השלום": נסיגה ישראלית הדרגתית ממנו, פלח אחר פלח, תתבצע אך ורק תמורת פירוז מאומת בשטח האדום, בכלל זאת ובדגש על הפקדת נשק קל. העקרון המנחה הוא "שטח תמורת פירוז מאומת".ⁱⁱⁱ מצב זה אמור לתת מענה לבעיית הפקדת הנשק: כל עוד אין אימות מוצלב לגבי הנשק - כולל הנשק המכונה "איש" - תוקפא הנסיגה הישראלית מהשטח הירוק.

מתווה זה יאפשר לישראל לשפר בפועל את מצבה הביטחוני בלי לסתור את יוזמת "מועצת השלום" ואת תוכנית 20 הנקודות של הנשיא טראמפ. זאת, על אף שהתוכנית המקורית של "מועצת השלום" אינה מבחינה כיום באופן מספק בין שלושת המרחבים ברצועת עזה. להפרה של מתווה זה תתלווה סנקציה מיידית של איבוד התמורה – דילוג על שלב הנסיגה הישראלית הבא; ואם ההפרה תתגלה בדיעבד, לאחר שהנסיגה הרלוונטית כבר בוצעה (למשל, נחשף מחסן נשק שהיה אמור להימסר באבן דרך שכבר הושלמה), תוטל הסנקציה – דילוג על נסיגה כאבן הדרך הבאה בתור.

2. הסברה שיטתית לציבור הישראלי

התוכנית מורכבת ליישום, ולפיכך מומלץ כי משרד ראש הממשלה בשיתוף המטה לביטחון לאומי יגבשו מנגנון הסברה סדור - שיכלול תדרכים לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, תדרכי רקע לתקשורת ופרסום עקרונות המדיניות (להבדיל מפרטיה המבצעיים) - שיבהיר לציבור את המדיניות המיושמת בשטח, את השיקולים המנחים אותה ואת ההזדמנויות הגלומות בה. שקיפות מבוקרת תצמצם את הפגיעה שנגרמת על ידי "עמימות בונה" אך בלתי מוסברת, ותחזק את הלגיטימיות של המדיניות בעיני הציבור.

3. שימור שיתוף הפעולה עם ממשל טראמפ, תוך ניהול הסתייגויות בערוצים דיפלומטיים

מומלץ כי ישראל תמשיך לשתף פעולה עם מדיניות הנשיא טראמפ ולא תתעמת אותו פומבית, בין היתר נוכח מספרם המצומצם של בעלי בריתה של ישראל בזירה הבינלאומית ורגישותו האישית הגבוהה של הנשיא למה שנתפס בעיניו ככפיות טובה. עם זאת, מומלץ להקים ערוץ עבודה ישראלי-אמריקאי ייעודי ברמת המטה לביטחון לאומי מול הגורמים המקבילים במועצת השלום, שדרכו יועלו בעקביות ההסתייגויות המפורטות במסמך זה ובפרט הטמעת הרעיון ליישום דיפרנציאלי לפי מרחבים (רעיון "הרמזור") וכן הסתייגויות ישראל בנושא אימות הפירוק מנשק וסוגיו, האמורים להיות מוצאים מידי חמאס ויתר הגורמים הפעילים ברצועה, במקום הצהרות ביקורת פומביות בלבד.

4. האצת בנייתו של הממשל האזרחי החלופי והכוח הביטחוני הפלסטיני

מומלץ שישראל תפעל להאצת הקמתם המבצעית של הממשל הטכנוקרטי (NCAG) בשטח האדום ופריסת ה-ISF בשטח הכתום. על אף החסרונות והחולשות של גופים אלה, המשך שליטת חמאס ברצועה הוא החלופה הגרועה ביותר מבין כלל אלה האפשריות. במקביל, יש להמשיך ולפעול מבצעית נגד איומים ביטחוניים מתהווים. מכאן מתחייבת הקמת מנגנון ניהול חיכוך עם גורמי "מועצת השלום" השונים הפועלים ברצועת עזה. על כללי העימות ונוהלי הפתיחה באש להיות מוסכמים מראש.

העיקרון המנחה את המלצות המדיניות הוא, שעדיפה המרת ההישגים הצבאיים של צה"ל (שליטה בשטח, פגיעה ביכולות חמאס) בהישג מדיני-שלטוני יציב, על פני השארת חמאס כריבון בפועל ברצועה. זאת, גם אם קיים ספק ממשי לגבי היקף פירוק הנשק שיופקד ויפורק בסופו של תהליך.

אתגרים ומענים

1. תלות בנכונות חמאס לוותר על זהותו כארגון התנגדות חמוש

האתגר – מימוש התוכנית מחייב שיתוף פעולה מצד חמאס. משום שמדובר בארגון התנגדות, סביר שלא יסכים לפירוקו מנשק ולא יוותר על הישרדותו הפוליטית, הנשענת על יכולת צבאית. לפיכך, סביר שחמאס ינסה להונות ולהסתיר, ולשבש את ההתקדמות למימוש התוכנית.

המענה – תהליך ארוך, שבמהלכו יישלל מחמאס בסיס הכוח המרכזי שלו – כושר הגיוס לשורותיו מקרב האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה: האוכלוסייה באזור האדום תהיה בשליטת הממשל הטכנוקרטי החלופי, שיספק שירותי ביטחון פנים, מקורות תעסוקה, יגבה מיסים ויחלק את הסיוע ההומניטרי, וכך יחליש את אחיזת חמאס בה. אזרחים שיעברו לגור בשטח המשוקם (הכתום) יחיו באזור שחמאס לא מצוי בו. ובשטח הירוק, שילך ויצטמצם לטובת השטח הכתום, לא היו אזרחים כלל.

2. סיכוני הנסיגה

האתגר – תושבי דרום המדינה ואזרחי ישראל בכלל רואים בשטח שנכבש בלחימה ברצועת עזה (ובמחיר דמים גבוה) ערובה לביטחון. לפיכך, כל נסיגה קטנה, שלא לומר נסיגה מלאה, תלווה חשש כבד לווייתור על ביטחון בתמורה להבטחות ותוכניות שיישומן מורכב, ולכן יעילותה מוטלת בספק.

המענה – מימוש הדרגתי ואיטי, שיבטיח כי כל ויתור על שטח יבוצע בהתאם לפירוק יכולות צבאיות מאיימות בשטח הרצועה. הפיקוח על פירוז חמאס ואימות הפירוק מנשק יופקד בידי כוח אמריקאי, בעוד קטר, טורקיה ומדינות נוספות יהיו חלק בלבד ממנגנון פיקוח זה. מענה נוסף הוא סמכות ישראלית ביטחונית להשמדת כל איום מתהווה בשטח הרצועה וממנה. ישראל לא תוותר על זכותה להגנה עצמית ולנטרול איומים. ולבסוף, הנסיגה תהיה לקו בתוך רצועת עזה, אשר יאפשר הגנה קדמית על הישובים במערב הנגב ובניית מערך אבטחה קדמי שיאפשר התרעה והגנה קדמית על השטחים החיוניים בשטח ישראל. קו קדמי זה אינו מוסכם כיום, ויש לפעול להכרה בחיוניותו הביטחונית לישראל.

3. הגבלת חופש הפעולה של צה"ל

האתגר – פריסת כוח הייצוב הבינלאומי בשטח האדום תגביל את יכולת צה"ל לתמרן חזרה לתוכו. כמו כן, עצם הנוכחות של כוחות זרים תצמצם את חופש הפעולה של צה"ל. סמכות ריבונית ביטחונית נשללת לכן מצה"ל ומערערת את מימוש רעיון ה-"סמכות ביטחונית גוברת".

המענה – חלוקה ברורה לשלושה מרחבים בשטח הרצועה תקל מאוד על ישראל את הגדרתם ויישומם של נהלי פתיחה באש. קווים ברורים יאפשרו מדיניות אש דיפרנציאלית: לדוגמא, משום שבשטח האדום לא ייפרס כוח בינלאומי, יבוצע ירי ללא תיאום אך רק לעבר איומים שסוכמו מראש כמטרות אש חופשית; בשטח הכתום, משום שנפרס שם כוח בינלאומי, הירי

יבוצע רק בתיאום מקדים; ובשטח הירוק – ירי יבוצע בלי מגבלות כלל. מנגנון למניעת חיכוך יוקם על מנת ליישם חלוקה עקרונית זו. במקרה תמרון מחודש של צה"ל ברצועה, אם יעלה צורך, יפנה כוח הייצוב את עמדותיו וצה"ל יוכל להתקדם לשטח האדום תוך חציית השטח הכתום, שיפונה.

4. חמאס ישלוח מתחת לפני השטח.

האתגר – פעילי חמאס יחתמו על נייר התחייבות כלשהוא ויתגייסו לכוח השיטור הפלסטיני. אט אט הם יהוו מיליציה חמושה, שתיישם את מדיניות "ההתנגדות החמושה", בין היתר בתמיכת איראן – כמתרחש בימים אלה בעירק ובלבנון. כוח זה, אם יתגבש, יהיה מקור האיום העתידי מרצועת עזה כלפי ישראל.

המענה – אין לגייס פעילי חמאס בלי זמן צינון ותהליך דה-רדיקליזציה ממושך, ובשום אופן אין לגייסם כיחידה, קרי כמסגרת ארגונית. בנוסף, יש לוודא כי המשכורות למפקדי כוח השיטור העזתי ישולמו על ידי ממועצת השלום, שתבטיח כי כל מקבלי המשכורות עברו אישור ביטחוני תקופתי. יש להניח כי בשטח הרצועה ימשיכו להתקיים פלגי התנגדות פלסטינית. מולם יש להמשיך ולפעול במתכונת "כיסוח דשא" מתמיד – הן על ידי צה"ל והן בשיתוף פעולה עם גורמי ביטחון אחרים ברצועה.

5. היעדר מעורבות של מדינות המפרץ ומדינות אירופה.

האתגר – משום שאין מדובר בתהליך מדיני המוגדר כמוביל לכינון מדינה פלסטינית, מדינות ערב לא ישתפו פעולה עם התוכנית ויראו בה כעונה על האינטרס הביטחוני הישראלי בלבד, בהכרח על חשבון השאיפות הלאומיות הפלסטיניות. בהיעדר משאבים, הגורמים שיהיו מעורבים במאמץ לייצוב הרצועה יהיו חלשים – המשכורות תהיינה נמוכות, בעלי התפקידים ייתפסו כמשתפי פעולה עם ישראל ולכן יתקשו לגייס לגיטימציה ציבורית. יתר על כן, היעדר תמיכה מאת מדינות מפרציות מתונות עלול להביא את קטר לקדמת הבמה. אם קטר היא זו שתשקם את הרצועה, צפויה זליגת מימון לטרור ולבנייה מחדש של חמאס מתחת ומעל פני השטח.

המענה – ישראל צריכה להפגין מחויבות למסלול המדיני שקיבלה במסגרת תוכנית 20 הנקודות של ממשל טראמפ, בלי להתחייב בעת הנוכחית ליעד מדיני סופי של מדינה פלסטינית. ברם, יש לקדם חזון להיפרדות, שיאפשר ריבונות פלסטינית עצמאית אך מוגבלת, נפרדת מישראל. גם אם מדובר בחזון שאינו בר-מימוש בתנאים הנוכחיים, מדובר בתחילת תהליך לקראת יציאה מהקיפאון המדיני ארוך השנים. מעורבות מדינות המפרץ המאמץ לשיקום כלכלי-אזרחי וגם ביטחוני ברצועה תהיה בסיס ותנאי להצלחת התוכנית. יכולותיהן הכלכליות נדרשות, ובנוסף יש לצפות שהן תפעלנה להבטיח שהשקעותיהן לא ירדו לטמיון.

סיכום

ישראל ויתרה הלכה למעשה על מידה ניכרת מעצמאות מדיניות החוץ והביטחון שלה בזירת עזה, לטובת מדיניות המעוצבת ברובה בווינגטון. במציאות זו, ה"עמימות הבונה" האמריקאית מותירה לישראל דרגות חופש ממשיות ליישום תוכנית 20 הנקודות לייצוב רצועת עזה באמצעות מתווה דיפרנציאלי, המבוסס על שליטה טריטוריאלית על פי היערכות מחודשת, בכפוף לאימות מוצלב של פירוק חמאס מנשק. ניצול מושכל של דרגות חופש אלו והסברת עקרונות המדיניות המעודכנת, לצד שיתוף פעולה מתמשך עם ווינגטון והמשך המדינית גם לאחר הקמת ממשלה חדשה בישראל, הם שיקבעו האם

תוכניות 20 ו-15 הנקודות יתורגמו לשיפור ביטחוני בר-קיימא עבור ישראל, או יישארו בגדר הצהרות כוונות, שלא ישנו את המציאות בשטח וכישלון אף ייזקף במידה רבה לחובתה.

i הוצג על ידי כותב שורות אלו עת שימש ראש הצוות האסטרטגי של שר הביטחון דאז, יואב גלנט.

ii מצרים אינה מוכנה להכניס לשטחה את כוח השיטור הפלסטיני כל עוד אין התחייבות רשמית של ממשלת ישראל לכך שתסכים לחזרתו לשטח הרצועה. התנגדות זו נובעת מחשש מצרי מקידום רעיון ה"הגירה מרצון" של תושבי עזה לשטח מצרים, שקהיר מתנגדת לו בנחרצות.

iii מצב של "פירוז מאומת" יתקיים רק כאשר יוצאו משימוש אמצעי הלחימה הצבאיים של חמאס, יושמדו או ינוטרלו המנהרות ואתרי הייצור, יפורקו המערכים הצבאיים ויווצר מנגנון שמונע את בנייתם מחדש.